

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

„ISTORIE ȘI CULTURĂ LOCALĂ”

Curriculum

pentru învățământul gimnazial/ liceal

(clasele V – IX)

CURRICULUMUL OPȚIONAL

Chișinău, 2015

Aprobat prin Ordinul Ministrului nr. 561 din 12 iunie 2015;

Autor ***Corneliu Prepelitǎ***, *specialist principal, DRÎTS Ungheni,*
Grad Didactic Unu

ARGUMENT

În contextul reformei din învățământul preuniversitar din Republica Moldova, istoria nu mai poate fi abordată doar sub aspectul abundenței de fapte și date, ci se recomandă structurarea ei în raport cu alte discipline școlare, precum și al conținutului de idei și sentimente (factori afectivi), pe care le trezește în personalitatea elevilor. Abordarea elementelor de istorie locală este de natură să stimuleze interesul și imaginația elevilor, facilitând trecerea de la o învățare centrată pe profesor la o învățare centrată pe elevi. Datorită accesului la documentele de epocă, elevul devine factor activ în procesul de analiză și cercetare.

Istoria locală este o realitate a școlii din zilele noastre, este de actualitate, dar este și o necesitate. Este cea de lângă noi, din imediata vecinătate, este cea căreia îi aparținem, este cea care așteaptă să fie descoperită și valorificată.

Orice localitate își are istoria ei, are o vechime, o întindere în timp și spațiu, are personalitățile ei, are OAMENI, LOCURI, FAPTE cu care se poate mândri. Este rolul profesorului de istorie să le descopere, să încerce să le pună în valoare, să-i facă pe elevi să le conștientizeze însemnătatea, să fie interesați și mândri de comunitatea locală. Numai cunoscând istoria locală ne cunoaștem mai bine, învățăm să fim mai buni, să apreciem valorile neamului, ne dezvoltăm spiritul patriotic. Opționalul oferă excelente posibilități de aplicare în practică a competențelor școlare formate la orele de Istoria românilor și universală, Geografie, Religie, Limbă și literatură.

Abordarea evenimentelor, fenomenelor și personalităților prin prisma localității natale contribuie nu doar la o înțelegere și percepere mai bună a lor dar și la identificarea sa în raport cu comunitatea din care face parte, înțelegerea specificului localității și educarea unui sentiment de mândrie de apartenență la aceasta comunitate.

Acest opțional își propune cunoașterea istoricului numelui localității, localizarea acesteia în raion, pe hartă, cunoașterea formelor de relief cu flora, fauna și resursele minerale, a ocupațiilor tradiționale și actuale ale familiilor din localitate, a evoluției uneltelor de lucru, a locuințelor, cunoașterea și păstrarea tradițiilor și obiceiurilor locale, a participării localnicilor la evenimente istorice sau tradiționale importante, inițierea copiilor în întocmirea și citirea hărților.

Astfel, prin activitățile propuse, se stimulează interesul pentru descoperirea specificului localității natale geografie, istorie, literatură, educație plastică, deprinderea de a utiliza informațiile din sursele mass-media, inițierea în realizarea de portofolii, CD-uri, albume. Totodată oferă elevilor șansa de a-și cultiva capacitatea de audiere și receptare, imaginația, creativitatea, exprimarea corectă și nuanțată, capacitatea de a relaționa cu cei din jur.

Opționalul „*Istorie și cultură locală*” are în vedere și actualizarea evoluției fenomenelor naturale, problematica actuală a vieții sociale și economice, educarea elevilor în vederea asumării răspunderii pentru protecția mediului, pentru dezvoltarea locală, toate privite într-o strânsă legătură. Opționalul poate atrage în

mare măsură elevii în activitatea de dotare a cabinetului de istorie al școlii cu materiale inedite: vederi cu imagini, scrisori din epocă etc.

Avantajele enumerate pun la dispoziția profesorului noi mijloace pentru formarea unor deprinderi și aptitudini active ale elevilor în raport cu valorile locale și comunitare, prin oferirea unui material intuitiv concret, nu abstract și rupt de locuri și oameni.

Așa cum am menționat opționalului propus, este important pentru elevi să cunoască aspectele și caracteristicile economice, culturale, religioase ale orașului natal din perioade istorice trecute, pentru a putea realiza o comparație cu perioada actuală.

Pentru a deține o cultură completă este nevoie să fim bine informați, să punem în valoare și să protejăm bunurilor de patrimoniu local. Acesta este cadrul general al actualului curriculum opțional destinat elevilor din învățământul gimnazial.

Concepția didactică a opționalului

La formarea personalității elevului, fiecare disciplina de învățământ contribuie în funcție de conținutul ei, prin modalități și căi specifice. Prin natura sa, istoria trezește și cultivă sentimente, creează acele stări raționale și afective de care are nevoie orice ființă umană pentru a trăi și a-și valida capacitățile creatoare în conformitate cu cerințele progresului și cu interesele societății. Istoriei îi revine un rol esențial în formarea personalității elevilor. Istoria nu doar transmite un volum de cunoștințe în informarea elevilor asupra curgerii datelor sau a desfășurării unor evenimente istorice ci are rolul important de a forma capacități de interpretare, înțelegere și acțiune. Istoria vizează atât latura *cognitivă* cât și cea *rațional-afectivă* contribuind la dezvoltarea cunoștințelor din toate sferele existenței sociale. Istoria este un exemplu pentru prezent, este o știință de sinteză, componenta esențială a culturii generale, operează cu concepte, noțiuni specifice și altor discipline, constituie fundament pentru cunoștințele dobândite la discipline ca: limba și literatura română, literatura universală.

Istoria locală raportată la istoria națională și cea universală permite stabilirea conexiunilor dintre evenimente și fenomene, îl duce pe elev de la apropiat la depărtat, de la abstract la concret. În cadrul acestei discipline opționale elevii se transformă din receptori în emițători, aduc informații, uneori direct de la sursă, îi face să fie mai activi, mai implicați în procesul de învățământ.

În zilele noastre oferta educațională are rolul de a pune în valoare instituțiile școlare, de a veni în întâmpinarea elevului, de a aduce un element de noutate, de a face școlile să se diferențieze între ele, de a fi mai atractive, de a-i face pe copii și părinți să înțeleagă că ele reprezintă cea mai bună variantă. Toate acestea se pot realiza în special cu ajutorul Curriculumului la decizia școlii.

Prin intermediul opționalului, elevii nu numai că studiază istoria, ci se afla chiar în mijlocul ei. Opționalul corespunde foarte mult cerințelor actuale ale reformei educației în sensul că învățământul este centrat pe elev, metodele folosite sunt active și interactive, mijloacele de învățământ sunt diverse, formele

de evaluare sunt multiple, locațiile pot fi variate. Sursele de documentare acoperă o gamă largă, elevii au ocazia să vină în întâmpinarea informației. Formează competente civice și sociale, promovează valori și atitudini democratice.

Opționalul este binevenit pentru a completa și individualiza specificul istoriei locale, clasele sociale reprezentative, instituțiile și evoluția așezărilor respective. Oferta educațională a cursului opțional ține de formarea la elevi a sentimentului și comportamentului de conștientizare a valorilor trecutului și mulțumirea lucrului făcut cu pasiune și chiar datorită legăturilor de afinitate dintre elevi și profesori.

Elementele de istorie locală, integrate cu pricepere în cadrul predării istoriei, au o valoare educativă deosebită. Ele oferă dovezi asupra trecutului, aduc mărturii, sugerează, îi ajută pe elevi să înțeleagă, să „pipăie” trecutul, fără de care acesta ar rămâne abstract și verbal. „Curiozitatea, interesul pe care-l trezesc urmele istoriei locale, emoția pe care o provoacă, imaginația pe care o stimulează, constituie o condiție favorabilă pentru studierea cu succes a acestei discipline. Ele dau trecutului, o viață nouă, îi ajută pe elevi să reconstituie evoluția istoriei, să retrăiască cu intensitate. Autenticarea lor este o cheazășie a exactității trecutului”.

Prin exemple vii și reale, istoria, și îndeosebi istoria locală, are un rol important în educarea elevilor în spiritul patriotismului. Acest sentiment al dragostei de patrie nu trebuie uitat. Nu este un sentiment înnăscut și nu apare spontan. El este rezultatul unui îndelung proces educativ.

Curriculumul la decizia școlii este o actualitate, o realitate a școlii contemporane. Curriculumul la decizia școlii este și o necesitate, o oportunitate pentru elevi și părinți de a studia discipline noi, de a afla mai multe informații despre anumite domenii de interes. În speță, studierea istoriei locale este benefică pentru a ne cunoaște trecutul, plaiurile natale, acțiunile străbunilor - *OAMENI, LOCURI, FAPTE*.

Numai cunoscând trecutul oamenii pot înțelege prezentul și pot anticipa viitorul.

Competențele specifice

1. Înțelegerea și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate.
2. Cunoașterea și interpretarea surselor istorice ce reflectă specificul localității natale .
3. Plasarea în timp și spațiu istoric a localității natale.
4. Analiza principalelor evenimente și fenomene din istoria localității.
5. Formarea comportamentelor democratice și valorilor general-umane.
6. Stimularea curiozității pentru studiul istoriei locale și dezvoltarea atitudinilor pozitive față de sine și față de ceilalți.

Administrarea disciplinei

Statutul disciplinei	Aria curriculară	clasa	Nr.de unități de conținut	Nr de ore pe an
Disciplină opțională	Științe socio-umanistice	VIII- IX	5	34

SUBCOMPETENȚE ȘI ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

SUBCOMPETENȚE	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
I. PERCEPEREA ȘI REPREZENTAREA SPAȚIULUI GEOGRAFIC	
I.1. – să localizeze, să identifice și să descrie elementele spațiului geografic ocupat de localitatea natală	<ul style="list-style-type: none"> - activitatea cu harta; - exerciții de prezentare a localității (așezare, componență, limitele localității, forme de relief cu flora și fauna specifică, obiective economice, culturale și religi-oase, instituții); - să recunoască pe hartă semnele convenționale învățate.
I.2. - să se orienteze pe hartă și în teren	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare corectă a unor noțiuni referitoare la orientare, mijloace de orientare, puncte cardinale; - localizarea corectă a punctelor cardinale și a elementelor geografice ale localității natale și ale raionului natal; - orientarea după repere naturale sau folosind instrumente specifice; - exerciții de orientare și „citire” pe hartă folosind noțiunile învățate; - drumetii, trasee turistice; - concursuri de orientare turistică.
I.3. – să reprezinte în plan elemente ale mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - desene care să redea formele de relief ce caracterizează localitate natală cu flora și fauna specifică; - desene care să redea casa și gospodăria unui localnic;
II. PERCEPEREA ȘI REPREZENTAREA TIMPULUI ȘI SPAȚIULUI ISTORIC	
II.1. – să ordoneze obiecte după criteriul „mai vechi” / „mai nou”	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor obiecte vechi aparținând familiei (costum popular, unelete de lucru, vase de lemn sau de lut); - să ordoneze cronologic benzi desenate sau poze reprezentând evenimente din viața localnicilor / din istorie; - alcătuirea unui jurnal al sărbătorilor pe care le țin populația din comunitate și pe care le țineau în trecut; - citirea unor texte care să ilustreze ocupațiile, locuințele, obiceiurile localității specifice zonei în care locuiesc; - descrierea unor fotografii ilustrând locuri, preocupări ale costulenenilor din trecut și din prezent; - să povestească despre rolul membrilor în cadrul unei familii costulene; - să caute, să povestească legende specifice.
II.2. – să ordoneze evenimente istorice sau culturale	
II.3. – să povestească aspecte ale legăturilor dintre mediul geografic și viața oamenilor	

III. CUNOAȘTEREA ȘI UTILIZAREA SURSELOR ISTORICE

III.1. – să recunoască și să utilizeze informații provenite din diverse surse: istorice, geografice, culturale

- colectarea și prelucrarea unor materiale documentare referitoare la localitatea natală (proveniența numelui, atestare documentară, istoricul localității, etc.)
- vizionarea și comentarea unor CD-uri, albume cu imagini reprezentând diferite evenimente;
- vizite la muzeu;
- întâlniri cu personalități .
- identificarea de surse de informare despre localitatea natală în biblioteca școlii, a satului;
- alcătuirea unor albume cu imagini din istoria locală;
- alcătuirea unor albume pe diverse teme legate de localitatea natală.

III.2 - să selecteze surse necesare pentru prezentarea unor evenimente

IV. CUNOAȘTEREA ȘI UTILIZAREA UNOR ELEMENTE DE LIMBAJ SPECIFICE ISTORIEI

IV.1. – să folosească în comunicare date geografice, termeni istorici și culturali

- relatări, discuții de grup pe marginea unor evenimente;
- exerciții de completare a unor texte lacunare;
- rebusuri;
- interpretarea unor texte din folclorul local utilizate la diferitelor evenimente (nunta, botezul, înmormântarea).

V. CUNOAȘTEREA ȘI INTERPRETAREA FAPTELOR ISTORICE

V.1. – să aprecieze rolul oamenilor în desfășurarea evenimentelor

- vizite la muzeu;
- participarea la sărbători și ceremonii locale cu susținerea unor programe artistice;
- formularea unor opinii personale referitoare la ocupațiile localnicilor, la evenimentele la care au participat, la obiceiurile și tradițiile românești

V.2. – să formuleze puncte de vedere cu privire la evenimente / fapte / personalități

V. STIMULAREA CURIOSITĂȚII PENTRU STUDIUL ISTORIEI ȘI DEZVOLTAREA UNEI ATITUDINI POZITIVE FAȚĂ DE SINE ȘI FAȚĂ DE CEILALȚI

V.1. – să exprime opinii personale în aprecierea faptelor din trecut și prezent

- realizarea unor postere cu ocupații, obiceiuri, tradiții, evenimente istorice sau culturale din trecut și prezent;
- turul galeriei cu lucrări reprezentând fapte / evenimente din trecut sau prezent;
- discuții în grupuri despre obiceiuri, tradiții ale localității.

Sugestii de conținuturi, activități de învățare și evaluare

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>*să elaboreze texte folosind texte și concepte istorice ;</p> <p>*utilizarea termenilor istorici în comentarea evenimentelor istorice</p> <p>*cultivarea interesului pentru trecutul istoric local</p>	<p>I. Introducere</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentarea izvoarelor istorice și a lucrărilor de istorie locală utile studiului cursului dat. 2. Reflectarea istoriei satului în literatura de specialitate 3. Descrierea geografico-istorică a localității 4. Repertoriu arheologic al raionului 5. Situri arheologice și vestigii atestate pe teritoriul localității. 	<p>- exerciții de utilizare a terminologiei istorice în discursul istoric</p> <p>- completarea agendei evenimentelor din istoria locală</p>
<p>*să analizeze un proces istoric dintr-o sursă adecvată;</p> <p>*utilizarea documentelor istorice în expunerea evenimentelor medievale locale</p> <p>*demonstrarea interesului față de studierea valorilor locale</p> <p>*cultivarea interesului pentru trecutul istoric</p> <p>*utilizarea documentelor istorice în expunerea evenimentelor din localitate</p>	<p>II. Localitatea în vechime</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Primele mențiuni documentare ale localității (nomenclatura) 2. Istorie și legendă, numele localității 3. Evoluția social – economică a localității în evul mediu. 4. Populația și organizarea administrativă. 	<p>- implicarea în activitățile de creare și dezvoltare a muzeului de istorie din școală</p> <p>- exerciții de analiză critică și abordare comparativă a informației din diverse surse istorice</p>
<p>*comentarea informațiilor survenite din diferite surse istorice</p> <p>*exprimarea clară și argumentată a opiniei proprii privind promovarea valorilor naționale și locale</p>	<p>III. Localitatea în perioada modernă</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Între tradiție și modernitate : Localitatea în sec XIX-lea și sec al XX-lea. 2. Localitatea modernă: biserica și învățământul 3. Activități economice și proprietatea funciară din localitate 	<p>-realizarea unui portofoliu vizînd viața oamenilor din acesată perioadă</p>

<p>*analiza critică a diferitor opinii pe marginea unui subiect istoric din secolul XX-lea</p> <p>*prezentarea evenimentelor istoriei contemporane din localitate în ordine cronologică</p> <p>*compararea evenimentelor istorice care au avut loc simultan în întreaga țară</p>	<p>IV. Localitatea în contemporanietate</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aspecte ale evoluției sociale, economice, politice și culturale a localității între cele două războaie mondiale. 2. Localitatea în timpul celui de Al Doilea Război Mondial și operațiile militare pe teritoriul satului. 3. Sovietizarea Basarabiei. Aspecte specifice pentru localitatea. Din memoriile băștinașilor. 4. Seceta și foametea în localitate. 5. Deportările populației din localitate în Siberii de gheață 6. Evoluția economică a satului în anii 60-80 ai sec.XX. 7. Evoluția cultural-artistică a populației din localitate în anii 1980-2014 8. Localitatea în perioada de tranziție. 9. Probleme și soluții: perspective 	<p>-comunicări;</p> <p>-vizite la muzeu,întâlniri cu persoana resursă;</p> <p>-alcătuirea planului unui proiect de soluționare a unor probleme din localitate;</p> <p>-</p>
<p>*analiza atitudinii membrilor comunității față de valorile culturii locale</p> <p>*prezentarea rolului personalității din istoria locală</p> <p>*promovarea valorilor culturii locale și naționale</p>	<p>V. Viața cultural-spirituală</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Biserica din localitate 2. Monumentele culturale : 3. Școala din localitate 4. Grădinița din localitate 5. Elemente de etnografie specifice localității: <ul style="list-style-type: none"> - portul și îmbrăcămintea; - casa și gospodăria; - despre clăci, șezători și petreceri 6. Meșteșugurile tradiționale - mijloc de dezvoltare economică a satului 	<p>-alcătuirea unui proiect pentru protejarea valorilor culturale și monumentelor istorice din localitate;</p> <p>- studiu de caz, vizite la monumentele de cultură</p>

	<p>7. Tradiții și obiceiuri ale sărbătorilor de iarnă</p> <p>8. Mențiuni genealogice ale unor familii din localitate.</p> <p>9. Personalități marcante ale localității. Cu ei se mândrește localitatea.</p>	
--	---	--

Strategii didactice (metodologice)

Componentele de bază ale oricărui curriculum sunt strategiile educaționale, metodele și tehnicile didactice utilizate în cadrul procesului de predare-învățare îndreptate spre realizarea eficientă a finalităților curriculare. Demersul educațional trebuie să fie orientat spre formarea de competențe cu caracter de integrare ceea ce presupune un grad înalt de transdisciplinaritate, extinderea activităților în comunitate.

În funcție de obiectivele planificate, cadrele didactice pot utiliza atât metode tradiționale, cât și moderne. Metodele folosite în predare sunt cele active și interactive, pentru a-i stimula pe elevi să -și dezvolte abilitățile de gândire și de comunicare. Exemple :conversația euristică (formularea de întrebări), explicația (înțelegerea conținuturilor), dezbateră (formarea opiniilor), lectura predictivă(formarea gândirii critice), lectura în perechi (încurajarea comunicării între ei), mozaicul (dezvoltarea simțului de responsabilitate), studiul de caz (dezvoltarea capacității de analiză), jocul de rol (empatizarea cu personajul istoric), metoda proiectelor(investigarea amănunțită a subiectului și colaborarea)

În funcție de obiectivele planificate, cadrele didactice pot utiliza atât metode tradiționale, cât și moderne: Expunerea, asaltul de idei, conversația euristică, cercetare de grup, utilizarea surselor, agenda cu notițe paralele, descoperirea didactică, studiu de acz. Toate strategiile didactice de predare-învățare sunt eficiente în măsură în care contribuie la dezvoltarea gândirii critice, la formarea spiritului civic, a capacităților, atitudinilor și comportamentelor.

Pornind de la ideea , că profesorul trebuie să se bucure de autonomie în organizarea demersului didactic, bazându-se pe principiile de responsabilitate și profesionalism, mă voi limita doar la câteva recomandări. În dependență de preferințele și experiențele didactice ale profesorului în proiectarea și organizarea demersului didactic primar, recomand utilizarea în procesul de organizare didactică atât a cadrului tradițional, cât și a celui recent , în speță ERRE(Evocare-Realizare a sensului-Reflecție –Extindere).

Referințe bibliografice